

dása által hozatnak elő a' szám nélküli szülemények. Az, a' mit észreveszünk, valódilag nincs, hanem az észrevehetők' egymássali találkozásá által lesz azzá, a' minek látszik.

Látható innen, hogy az, a' mit Protagoras dolognak nevez, valódi, tárgyilagos határozottsággal nem bír, hanem avval őt az ember készíti föl, mert ő mértéke minden dolognak. De mellyik ember: a' saját eredeti határozottságának özszerűségében tisztán gondolt, vagy a' különszerű, külső viszonyok' tömkelegében így vagy amúgy módosított, vagy is az úgynevezett érzéki ember-e?

A' Protagoras által előhozott példákából azt következteté Hegel, hogy szerinte az utóbbi jelentésben vett ember legyen a' dolgok' mértéke. Hogy Protagoras a' mérték alatt nem értett mást, mint az igazságot, szembeötlőleg mutatják azon határozatok, mellyeket adott alkalommal ő maga fejtett ki az általa érvényített elvből.

Miben álljon valódilag a' negativ philosophia e' fokának mind fény- mind árnyoldala, azt a' már érintettek után nem nehéz kimutatni. Erről azonban más alkalommal.

BUDA VÁROSÁNAK LEGRÉGIBB ISMERT PECSÉTE.

KISS FERENCZTŐL.

Olvastatott junius' 11. 1855.

Ős Budának vára, mellynek sorsa azon fél évezred óta, midőn ezen eredeti pecsétje készült, annyi jó és bal eseményen ment keresztül, hogy csaknem minden tére és utczája történeti adatok' színhelyévé vált, születését hazánk gyászos pusztíttatásának köszönte IV. Béla alatt.

Fél század után történt más gyászos esemény közelébe hozta a' királyi széket Visegrádról, és ha nem IV. Béla, tehát Robert Károly' idejében kell keresnünk őskorunk' e' maradványának készülését, mellynek durva munkáju gömböly-

ded fölapja csak annyit mutat, hogy két emeletes, hármassormú, két torony közt egy boltíves vár' kapuja, és a' fölötte a' tornyok közt, balra fordított fejjel delphin látható e' nehezen olvasható, kétes felirattal: BUDENI. CVTAT. ME, vagy MI SIGILLUM, azaz: Budensis civitatis minus sigillum. De a' mennyiben e' körirat még kétségben hagyja bennünket, hogy ez Budának pecsétje, annál határozottabban kimondják azt az ahhoz kapcsolt ellenőri kis pecsétnek egybefoglalt betűi S. B. (Sigillum Budense)

Illyen ellenőri pecsétek magán személyeknél ritkán, hatósági személyek vagy helyeknél még ritkábban, magyar városoknál pedig éppen nem fordulnak ugyan elé; de maga a' fő pecsét eloszlát minden kétséget, hogy ez Budának valószínű pecsétje; mert várának fejevári kapuja felett balról két tornyu czimere négy folyóval kőből kifaragva csakugyan maig látható; és Rupp' munkája' II. Része' 376-dik rajzolatú előadásában, mellyről Erdy János 1841-ben olly érdekesen értekezett, foglaltatik Robert Károly' azon kis pénze, melly előlapján † *Libertas Budensiu* köriratot, hátlapján pedig boltíves kaput hármassormú toronnyal, és ezek középsője' csúcsán szinte delphint mutat. Ezen delphin, melly rend szerint tengeri és kereskedelmi városok' czimere szokott lenni, itt igen jelentékeny; mert bizonyítja azon szabadságot, mellyet IV. Béla 1244-ben megerősítő oklevelében a' budapestieknek adott, és a' mellyben ekkép rendelkezik: „Item naves et carinae descendentes et ascendentes cum mercibus, et currus apud eos descendant, et forum sicut prius habeant quotidianum.“

Budának tehát fél évezreddel ezelőtt csakugyan volt árulerakó, és áru- vagy cseretemhelye, mie most nincs, 's mit addig nem is nyer vissza, míg az utcáin fennálló hajóvontatás gyakorlatban marad. Egyébiránt e' kisebb pecsét ugyanaz lehet, mellyről az 1244. és 1421-dik évek közt keletkezett budai törvénykönyv (Michnay és Lichner kiadásuk' 55. lapján az 53-dik szakaszban) így rendelkezik: „Wer das stadsigil über jar pehalten sol. Es sol auch ein Deutscher des rats der stat Sigil, payde, das Klain, und das gros inne haben, ydoch gesundert, das gros, do man an-

ders nicht mit Sigilt, dan hantfesten — das (sol) verschlossen sein, und zum mindesten mit Zwayr deutscher purger petschaft versigilt sein: *aber das Klain petschaft sol ein deutscher geswornen purger haben verslossen in seiner lad*, und dazu sol der *statschreiber den slussel haben.*“ Kivánatos és e' rövid előadás' céljának megfelelő volna, ha e' pecséttel meg-erősített valamelly oklevél fölfedeztetnék.

HUNGARICÁK A' LAUSANNEI CANTONI KÖNYV-TÁRBAN.

Közölve SZALAY LÁSZLÓTÓL.

Olvastatott jan. 8. 1855.

I. Colloquia familiaria turcico-latina, seu: status turcicus loquens, per Jacobum Nagy de Harsány nob. Ung. Serenitt. ac Potentiss. Electoris Branden. Consil. Coloniae Brandenb. Typis Georgii Schultzi elect. typogr. 1672. kis 8r. 510 l.

A' fő czímet követő sorok közelebről jelelik meg a' munka' tartalmát: „In quo omnes fere turcici imperii ordines, ministrorum cuiuscunque conditionis extra vel intra aulam regiam, inque gubernaturis dignitas, qualitas, officia, regimen, gentis robur terrestre et maritimum, item natura, mores, ritus et consuetudines variae, religio, sectae et religiosi etc. etc. per colloquia, velut in speculo quodam ad vivum repraesentantur ac notis necessariis illustrantur.“ — Ezen „colloquiumok“ egy követ 's egy tolmács között folynak le, és mind török mind diák nyelven közöltetnek; a' jegyzetek csak diákul fogalmazvák. Szerzője, mint a' 279-dik lapon olvasható, II. Rákóczy György erdélyi fejedelem' ügyviselője volt a' portánál. Fridrik Vilmos brandenburgi választó fejedelemhez intézett ajánló levelében hálásan említi: „V. S. me per barbarorum tyrannidem omnibus bonis, mediisque vivendi orbatum non solum in clientelam suam suscepit, non solum honorifico consiliarii titulo ornavit, verum etiam per quinquennium de comoda vitae sustentatione clementer providit.“ A' munka szerzőjének belátását több irányban tanúsítja, 's az olvasó készséggel ád hitelt az állításnak: „Nihil quod vel ipse, per septennium Constantinopoli aliisque turcici imperii locis expertus non sim, vel a fidedignis viris non audiverim, huic tractatui volens inserui.“

II. Cesareo Carro Triumphal en que gloriosamente campeon por el orbe las invencibles armas del maximo emperador Leopoldo I. de este nombre, por la feliz restauracion de la real fortaleza de Buda, conqui-